Nemis tili darslarida autentik materiallardan foydalanishning afzalliklari

Mavlyanov Baxtiyor Anvarovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Xorijiy tillar kafedrasi
Nemis tili yo‘nalishi
katta o‘qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur tezisda nemis tili darslarida autentik materiallardan foydalanishning pedagogik va metodik afzalliklari tahlil qilinadi. Autentik matnlar, audio va video materiallarning o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyasi, tinglab tushunish, o‘qish va nutq ko‘nikmalarini rivojlantirishdagi o‘rni yoritilgan. Shuningdek, ularning o‘quv motivatsiyasini oshirish va til muhitini sun’iy ravishda yaratishdagi ahamiyati ochib berilgan.

Kalit so‘zlar: autentik materiallar, nemis tili, kommunikativ kompetensiya, til o‘qitish metodikasi, motivatsiya, tinglab tushunish, nutq faoliyati, madaniyatlararo muloqot, o‘quv jarayoni, xorijiy til ta’limi.

Abstract. This thesis analyzes the pedagogical and methodological advantages of using authentic materials in German language lessons. The role of authentic texts, audio and video materials in developing students' communicative competence, listening comprehension, reading and speaking skills is highlighted. Their importance in increasing learning motivation and artificially creating a language environment is also revealed.

Keywords: authentic materials, German language, communicative competence, language teaching methodology, motivation, listening comprehension, speech activity, intercultural communication, learning process, foreign language education.

Bugungi kunda xorijiy tillarni o‘qitish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, nemis tilini o‘qitishda autentik materiallardan foydalanish ta’lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Autentik materiallar deganda til egalari tomonidan kundalik hayotda yaratilgan va real kommunikativ vaziyatlarda qo‘llaniladigan matnlar, audio yozuvlar, videoroliklar, gazeta va jurnal maqolalari, reklama matnlari, internet sahifalari hamda boshqa manbalar tushuniladi.

An’anaviy darslik materiallari ko‘pincha o‘quv maqsadlariga moslashtirilgan bo‘lsa, autentik materiallar tilning tabiiy ko‘rinishini aks ettiradi. Shu sababli ular o‘quvchilarning haqiqiy til muhiti bilan tanishishiga imkon yaratadi. Nemis tili darslarida autentik materiallardan foydalanish o‘quvchilarning nafaqat lingvistik bilimlarini, balki kommunikativ kompetensiyalarini ham rivojlantiradi.

Autentik materiallarning eng muhim afzalliklaridan biri o‘quvchilarning motivatsiyasini oshirishidir. O‘quvchilar real hayotda qo‘llanilayotgan materiallar bilan ishlash orqali tilni o‘rganishning amaliy ahamiyatini his qiladilar. Masalan, nemis tilidagi yangiliklar, intervyular, ijtimoiy tarmoqlardagi postlar yoki reklama roliklari o‘quvchilarda qiziqish uyg‘otadi. Natijada ular dars jarayonida faolroq ishtirok etadilar va mustaqil o‘rganishga intiladilar[2].

Bundan tashqari, autentik materiallar tinglab tushunish ko‘nikmasini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Nemis tili ona tili bo‘lgan kishilar nutqini eshitish orqali o‘quvchilar turli talaffuz xususiyatlari, intonatsiya va nutq tezligiga moslashadilar. Bu esa ularni real muloqot vaziyatlariga tayyorlaydi. Darsliklarda berilgan sun’iy audio materiallar bilan taqqoslaganda autentik audio yozuvlar o‘quvchilarga tabiiy til muhitini his qilish imkonini beradi.

O‘qish ko‘nikmalarini shakllantirishda ham autentik matnlarning o‘rni beqiyosdir. Gazeta maqolalari, internet yangiliklari, bloglar va boshqa manbalar o‘quvchilarga zamonaviy nemis tilining leksik va grammatik xususiyatlarini o‘rganish imkonini beradi. Shuningdek, bunday matnlar orqali

o‘quvchilar Germaniya, Avstriya va Shveytsariya kabi nemis tilida so‘zlashuvchi mamlakatlarning madaniyati, urf-odatlari va ijtimoiy hayoti haqida ham ma’lumot oladilar[1].

Autentik materiallar madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Til va madaniyat bir-biri bilan chambarchas bog‘liq bo‘lgani sababli xorijiy tilni o‘rganishda madaniy jihatlarni ham o‘zlashtirish muhimdir. Nemis tilidagi filmlar, hujjatli lavhalar, qo‘shiqlar va matnlar o‘quvchilarga nemis xalqining hayot tarzi, qadriyatlari va dunyoqarashini tushunishga yordam beradi. Bu esa o‘z navbatida madaniyatlararo muloqot ko‘nikmalarining rivojlanishiga xizmat qiladi.

Yozish va gapirish ko‘nikmalarini rivojlantirishda ham autentik materiallarning ahamiyati katta. Masalan, maqola yoki videoni tahlil qilish asosida munozaralar tashkil etish, fikr bildirish, xulosa chiqarish kabi topshiriqlar o‘quvchilarning og‘zaki va yozma nutqini rivojlantiradi[3].

Bunday faoliyatlar o‘quvchilarni erkin fikrlashga va til vositalaridan samarali foydalanishga undaydi.

Shu bilan birga, autentik materiallardan foydalanishda ayrim qiyinchiliklar ham mavjud. O‘quvchilarning til darajasi yetarli bo‘lmasa, material mazmunini tushunishda muammolar yuzaga kelishi mumkin. Shuning uchun o‘qituvchi materiallarni tanlashda o‘quvchilarning yoshi, qiziqishi va til darajasini hisobga olishi lozim. Zarur hollarda autentik materiallar bilan ishlash uchun tayyorlov mashqlari tashkil etilishi maqsadga muvofiqdir.

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi autentik materiallardan foydalanish imkoniyatlarini yanada kengaytirdi. Internet tarmoqlari, ta’lim platformalari, podkastlar va videoxosting xizmatlari orqali turli autentik resurslardan foydalanish mumkin. Bu esa nemis tili o‘qituvchilariga darslarni yanada mazmunli va interaktiv tashkil etish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, nemis tili darslarida autentik materiallardan foydalanish o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish, motivatsiyasini oshirish, madaniyatlararo bilimlarini kengaytirish hamda real til muhitiga yaqinlashtirishda muhim vosita hisoblanadi. Ular o‘quvchilarning tinglab tushunish, o‘qish, yozish va gapirish ko‘nikmalarini kompleks ravishda rivojlantiradi. Shu sababli zamonaviy nemis tili ta’limida autentik materiallardan maqsadli va samarali foydalanish dolzarb vazifalardan biri sanaladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jalolov J.J. Chet til o‘qitish metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2012. – 432 b.
2. Hoshimov O‘., Yoqubov I. Ingliz tili o‘qitish metodikasi. – Toshkent: Sharq, 2013. – 304 b.
3. Mahkamov K.M. Xorijiy tillarni o‘qitishning zamonaviy metodlari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018. – 256 b.